

Вплив української євроінтеграції на фінансову національну модель

Юдіна (Каламбет) С.В.

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів та обліку
Дніпровського державного технічного університету

Іванов С.В.

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів і маркетингу
Придніпровської державної академії будівництва та архітектури

У статті показано основну різницю між геоекономікою і класичною геополітикою. Визначено сутність геоекономіки та основні напрями її реалізації. Визначено методологічний підхід до формування національної стратегії розвитку з урахуванням фактору геоекономічного простору. Визначено основні тенденції розвитку світогосподарської сфери та геополітичної ситуації. Визначено, що одним із проблемних факторів подальшого стабільного соціально-економічного розвитку для України є недостатня визначеність її місця та ролі в сучасних геополітичних процесах. Зроблено висновок, що відродження України та її гідне місце в світі можливі лише за досягнення стратегічної мети, що полягає у формуванні потужної унітарної держави – регіонального лідера, здатного гарантувати безпеку і високий соціально-економічний рівень життя своїх громадян.

Ключові слова: геополітика, геоекономіка, національна стратегія розвитку, співпраця, інтеграція, національна модель розвитку.

Юдина (Каламбет) С.В., Иванов С.В. ВЛИЯНИЕ УКРАИНСКОЙ ЕВРОИНТЕГРАЦИИ НА ФИНАНСОВУЮ НАЦИОНАЛЬНУЮ МОДЕЛЬ

В статье показана основная разница между геоэкономикой и классической геополитикой. Определена сущность геоэкономии и основные направления ее реализации. Определен методологический подход к формированию национальной стратегии развития с учетом фактора геоэкономического пространства. Определены основные тенденции развития мирохозяйственной сферы и геополитической ситуации. Определено, что одним из проблемных факторов дальнейшего стабильного социально-экономического развития для Украины является недостаточная определенность ее места и роли в современных геополитических процессах. Сделан вывод, что возрождение Украины и ее достойное место в мире возможны только при достижении стратегической цели, которая заключается в формировании мощного унитарного государства – регионально-лидера, способного обеспечить безопасность и высокий социально-экономический уровень жизни своих граждан.

Ключевые слова: геополитика, геоэкономика, национальная стратегия развития, сотрудничество, интеграция, национальная модель развития.

Yudina (Kalambet) S.V., Ivanov S.V. IMPACT OF UKRAINIAN EURO-INTEGRATION ON THE FINANCIAL NATIONAL MODEL

The main difference between geo-economics and classical geopolitics is shown. The essence of geo-economics and the main directions of its realization are defined. The methodological approach to the formation of a national development strategy based on the factor of geo-economic space is determined. The main tendencies of development of world economic sphere and geopolitical situation are determined. It is determined that one of the problem factors of further stable socio-economic development for Ukraine is lack of certainty about its place and role in modern geopolitical processes. It is concluded that the revival of Ukraine and its worthy place in the world are possible only with the achievement of the strategic goal – the formation of a powerful unitary state – a regional leader able to guarantee security and a high socio-economic standard of living for their citizens.

Keywords: geopolitics, geo-economics, national development strategy, cooperation, integration, national model of development.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Із завершенням стратегічного протистояння наддержав традиційне суперництво припинилося та перейшло з військово-стратегічної в економічну сферу. Тобто на

зміну геополітиці поступово приходять геоекономіка.

Центр сили у світі починає залежати від розташування основних економічних центрів регіонів, природних ресурсів, продуктивних

сил. Таким чином, економічна реальність стає визначальною.

Роль геоekonomіки як науки про просторові економічні відносини між державами різко зросла у сучасному світі. Це викликана справжньою геоekonomічною революцією, пов'язаною з розпадом біполярної моделі світу і бажанням постсоціалістичних країн визначити свій новий міжнародний статус у зв'язку з переосмисленням ними своєї цивілізаційної ідентичності [1]. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває вивчення геоekonomіки та геоekonomічного бачення світу, а також визначення в ньому місця та ролі України.

Актуальність і необхідність визначення поточних визначальних тенденцій і процесів в геоekonomіці пов'язані з тим, що сьогодні держави не можуть вже дозволити собі самостійно вирішувати соціально-економічні проблеми без урахування інтересів сусідів, інституційних обмежень та трендів світової економіки. Усе це є однією з важливих причин загострення геоekonomічних проблем сучасного світу, як і підвищеного інтересу до геоekonomіки та її стратегічних проявів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Визначенню геоekonomіці присвячена значна кількість наукових робіт. Серед таких публікацій слід відзначити праці О. Білоруса, А. Гальчинського, В. Дергачова, К. Жана, Р. Корзенівіца, Е. Кочетова, Є. Лютвака, Д. Мартена, Ж.-Л. Мецжера, Т. Морана, П. Савони, Дж. Фаєрбауга, А. Філіпенка, В. Яковця та інших вчених [2–12]. У роботах цих авторів визначено, що кожна держава піклується про своє майбутнє, вибудовуючи стратегічну перспективу, формуючи власну доктрину та стратегію розвитку.

Розробка фундаментальних основ національної доктрини та стратегічного інструментарію її реалізації для України є найважливішим завданням.

У сучасному світі кожна держава, вибудовуючи національну доктрину, враховує такі об'єктивні фактори, як, зокрема, глобалізація, економічна політика, вплив глобальних трансформацій на національні економіки, параметри включення в світовий відтворювальний процес національної економіки.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблем. Тобто під час формування національної стратегії розвитку необхідно враховувати фактор геоekonomічного простору, в якому слід функціонувати національному господарству, тенденції його

подальшого розвитку, динамічність світової системи, сутності глобальних трансформацій та їх вплив на національні економіки різних країн.

Такий підхід дасть змогу виявити закономірності трансформації національної економіки, які впливають на формування цілісної системи економічної взаємодії зі світовою господарською системою, на її характер, та визначити умови та моделі включення національної економіки в глобальну світову систему, основні параметри та орієнтири такого включення та участі у світовому відтворювальному процесі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розвиток теоретичних підходів до обґрунтування стратегічного напрямку розвитку та побудови національної моделі держави в умовах сучасної геоekonomіки та європейського вибору.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основоположником геоekonomіки в США є Едвард Люттвак – американський історик, фахівець з питань міжнародних відносин, історії військових конфліктів і стратегії. Е. Люттвак протиставляє геополітику з її акцентом на використання військової потужності для досягнення зовнішньополітичних цілей геоekonomіці як політиці, орієнтованій на перемогу в економічному змаганні. Геоekonomіка потребує, на його думку, розробки прийомів економічної оборони та наступу, спрямованих на досягнення головної мети, що полягає у забезпеченні найкращої можливої зайнятості для найбільшої частини свого населення навіть через шкоду населенню чужих країн.

У первісному формулюванні Е. Люттвака місія геоekonomіки визначалася так, що внутрішнє згуртування нації має бути підтримане консолідуючою загрозою, а в сучасному світі такою загрозою зобов'язана стати загроза економічна.

Е. Люттвак вважає, що основна різниця між геоekonomікою та класичною геополітикою визначається двома моментами. По-перше, великим плюралізмом модальностей світової політики, серед яких припиняє головувати військово-силова модальність. По-друге, тим, що держави не тільки були суб'єктами світової боротьби, але й одночасно самі її провокували з метою географічних переваг. Е. Люттвак вважає, що тепер же державам належить боротися на полі світової економіки, значну частину якої утворює приватний, зокрема транснаціональний, капітал, логіка поведінки

якого може не збігатися з геоекономічними завданнями націй [8].

Сучасна геоекономіка досліджує:

- співвідношення економіки та географічного простору, вплив кліматичних та ландшафтних особливостей на форми й закономірності господарської діяльності;

- генезис і форми особливих типів конфліктів у світовій політиці, а саме геоекономічних конфліктів у глобальному масштабі;

- політику та стратегію підвищення міжнародної конкурентоспроможності держави в умовах глобалізації економіки;

- нову типологію міжнародного поділу праці, пов'язану з формуванням економічно самодостатніх регіонів у світовому господарстві;

- взаємодію політики та економіки у сфері міжнародних відносин, формування системи стратегічних пріоритетів та основ глобального управління.

Як уже зазначалося вище, загальне поняття геоекономіки спочатку виникло у сфері геополітики як конкретизація її економічних аспектів.

У сучасному визначенні геоекономіки проглядається певна спадкоємність з підходами геополітики, що припускає зсув протиборства з військово-політичної сфери в економічну та ескалацію нового типу конфліктів, а саме геоекономічних конфліктів, що виникають у сфері міжнародних відносин.

Виникнення геополітики (спочатку як концепції, а потім як теорії) відноситься до кінця XIX – початку XX ст. і пов'язане з таким явищем у розвитку капіталізму, як імперіалізм, якому була властива глобальна територіальна експансія.

Геополітика виникла в Європі, оскільки саме вона і території, які були колонізовані європейцями, визнавалися географічним простором. Тому, якщо аналізувати причини її виникнення, необхідно відзначити, що до моменту виникнення геополітики географічний простір виявився практично повністю дослідженим і розділеним між провідними європейськими державами.

Фактично європейські держави тією чи іншою мірою контролювали в 1800 р. 35% політичної карти світу, в 1878 р. 67%, в 1914 р. 84%. У 1900 р. колоніальні володіння імперіалістичних держав охоплювали територію площею 73 млн. кв. км (49% території суші) з населенням 530 млн. ос. (35% населення світу).

Геополітичний, територіальний контроль поєднувався з економічною перевагою імпе-

ріалістичних держав. Так, США і Європа до 1900 р. виробляли 85,6% світової промислової продукції і, відповідно, контролювали приблизно такий же відсоток території світу. Тобто геополітика виникла не тільки як наука, але й як ідеологія, покликана виправдати переділ світу та представити його цілком закономірним і прогресивним явищем розвитку людської цивілізації.

Колоніальні захоплення з епохи Великих географічних відкриттів потребували такого виправдання для зменшення потенціалу внутрішніх протиріч у європейських державах.

Західні історики, визнаючи негативні сторони панування колонізаторів, водночас вважають, що прогрес принесли саме європейські завоювання.

Таким чином, виникнення геополітики в кінці XIX – початку XX ст. є наслідком розвитку капіталізму та практичної політики європейських держав щодо переділу світу у своїх інтересах, який супроводжувався експансією та нічим не обмеженим насильством. Остаточний переділ світу та відсутність вільних земель зумовили посилення суперництва між найбільшими європейськими державами, що стало однією з причин Першої та Другої світових воєн. Геополітика була їх теоретичним обґрунтуванням.

Сучасні процеси глобалізації стирають кордони між внутрішньою та зовнішньою сферами діяльності, між внутрішньою та зовнішньою політиками. Всесвітні глобальні потоки і процеси в економічній, фінансовій, виробничій, соціальній, політичній та інших сферах стають орієнтирами розвитку будь-якої національної економіки [2].

Відбувається нарощування тенденцій економізуючої політики, яка означає, по-перше, досягнення цілей, вирішення політичних завдань економічними методами; по-друге, зсув вектору стратегічного розвитку від політичних, ідеологічних, силових та інших методів до економічних; по-третє, пріоритетність у зовнішньому середовищі геоекономічних інтересів над геополітичними та геостратегічними.

Виробничі інфраструктури багатьох національних економік, зокрема України, не пов'язані через світовий ринок з передовими виробничо-технічними комплексами. У таких країнах небагатий вибір високоефективних експортних статей (особливо машин і устаткування), як наслідок, відбувається постійний дефіцит валютних коштів, що обмежує імпорт високопродуктивних

машин, устаткування, новітніх технологічних процесів [4].

За цих умов необхідно підсилити сприйнятливність національного господарства до новітніх тенденцій розвитку світогосподарської сфери.

Основні тенденції розвитку сучасної геополітичної ситуації демонструють, що формується нова багатополярна модель світового устрою, в рамках якої поряд із США з'являються нові центри сили, зокрема ЄС, Росія, КНР Індія, Бразилія. Власні інтереси кожної з цих країн не збігаються у сфері безпеки, політики, економіки тощо, що призводить до поглиблення протистояння між ними як на світовому, так і на регіональному рівнях, як наслідок, до світової нестабільності, виникнення воєн чи збройних конфліктів. При цьому спостерігається і зниження ефективності діяльності провідних міжнародних організацій, зокрема ООН і ОБСЄ, в політичному врегулюванні наявних проблем у сфері безпеки.

Головною рушійною силою у вищевикладених процесах залишаються США, яким властива досить ефективна політика збереження і посилення своїх геополітичних позицій. Російська Федерація також активно відстоює власні інтереси, позиціонує себе провідним світовим лідером, таким як США та інші світові центри сили. Окремим центром сили субрегіонального рівня є Європейський Союз – потужне об'єднання держав зі спільною зовнішньою та безпековою оборонною політикою, єдиною валютою (євро) та узгодженими правилами економічної діяльності.

Виходячи з вищезазначеного, можемо стверджувати, що одним з проблемних фак-

торів подальшого стабільного соціально-економічного розвитку для України є недостатня визначеність її місця та ролі в сучасних геополітичних процесах, бо Україна опинилася на перехресті впливового та суперечливого трикутника США – ЄС – Росія.

Геостратегічні інтереси цих трьох суб'єктів міжнародних відносин в деяких точках прямо протилежні, тому роль і значення України в цих процесах, з одного боку, значно ускладнюються, а з іншого боку, збільшуються.

Україна відчуває при цьому активний цілеспрямований тиск з різних сторін, які прагнуть залучити її у сферу свого впливу. Причиною цього є потужний економічний, ресурсний, демографічний та військовий потенціал нашої країни, який викликає підвищений інтерес вищезазначених центрів сили щодо його можливого використання у власних геополітичних цілях.

Сьогодні ця проблема привернула увагу багатьох вчених, фахівців-міжнародників та політиків всіх рівнів.

Серед таких дослідників можна виділити А. Гальчинського [3] і С. Андрущенко [13]. У роботах цих авторів проведено всебічний аналіз зовнішніх та внутрішніх факторів, які впливають на процес прийняття зовнішньополітичних рішень в Україні та її поведінку як суб'єкта міжнародних відносин.

Для сучасної України характерно, по-перше, те, що в її внутрішній політиці сформована така ситуація, яка унеможливує згортання економічних та політичних реформ і процесу формування громадянського суспільства в країні, а по-друге, те, що стосується виключно зовнішнього фактору, а саме Україна повинна остаточно визначитися

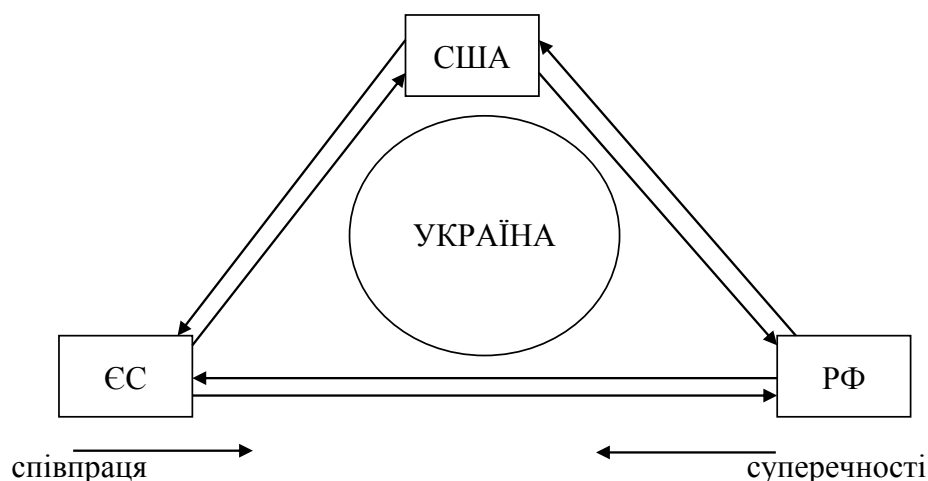

Рис. 1. Геостратегічні інтереси суб'єктів міжнародних відносин

зі своїм місцем і статусом в регіональних міжнародних відносинах [15].

З урахуванням вищезазначеного під час розроблення зовнішньополітичних рішень Україна повинна брати до уваги три постулати, які формуються через вплив ЄС, США і Росії на міжнародні відносини в регіоні і світі загалом. По-перше, визначивши пріоритетним курс на інтеграцію в європейські структури, необхідно прагнути до реалізації такої стратегічної мети, як входження в політичний, економічний і правовий європейський простір. По-друге, слід якомога чіткіше розуміти і за можливості брати до уваги інтереси РФ як найбільш впливового сусіда, відносини з яким характеризуються високим рівнем взаємозалежності. По-третє, варто брати до уваги позицію США як глобального гравця, інтереси якого впливають на розташування сил в Європі та на пострадянському просторі [16].

Під час перетину інтересів ЄС, Сполучених Штатів і Росії на території Східної Європи рівень їх відносин з Україною більше залежить від здатності цих суб'єктів до вироблення спільної стратегії та подолання суперечностей, ніж від позиції самої України.

Сьогодні протиріччя в трикутнику ЄС – Росія – США все більше загострюються, бо означені країни зайняті розробленням стратегій з метою зміцнення своєї позиції в регіоні та розширення впливу через ослаблення присутності іншої сторони. Але в цьому суперництві важко чітко ідентифікувати союзника, тому що геополітичні інтереси роблять ці три сили залежними одна від одної.

Для України важливо розуміти точки зіткнення та взаємодії цих інтересів в практичній площині та визначати її роль в цій геополітичній структурі. Україна зацікавлена у співпраці з ЄС, США та Російською Федерацією в галузі стратегічної безпеки, економічного співробітництва, співпраці в енергетичному секторі. Але сьогодні існує така проблема, як суперництво цих трьох центрів і незавершеність концепції їх взаємодії в периферійних регіонах.

Виходячи з окремих процесів, можемо зробити висновок, що Україна стає важливою складовою у формуванні регіонального геополітичного простору. Вона виступає об'єктом у процесі створення системи стратегічної безпеки всіх трьох суб'єктів, а саме США, ЄС і Росії. Для Росії Україна є центральною ланкою в її реінтеграційних проектах на пострадянському просторі. Ці проекти передбачають її включення в різно-

манітні економічні та політичні структури, на чолі яких стояла б РФ. США і ЄС підтримують проведення політичних та економічних реформ, розвиток демократичного громадянського суспільства в Україні, що відповідає їх стратегічній меті, а саме збереженню цієї території у сфері впливу європейського та євроатлантичного простору.

Водночас в цьому геополітичному об'єднанні інтересів немає єдності щодо обсягів підтримки України на цьому шляху. Так, ЄС після розширення 2007 р. не готовий в найближчому майбутньому обговорювати питання членства України, а зацікавлений у формуванні передбачуваного сусіднього простору. США, зацікавлені у збереженні впливу на європейському континенті, прагнуть до закріплення сфер впливу поряд з Росією і виступають за якнайшвидшу інтеграцію України в євроатлантичні та європейські структури. У такій схемі криється певна конфліктність інтересів цих трьох основних гравців. ЄС розглядає процес розширення як засіб підвищення впливу на континенті. США, зв'язавши розширення ЄС з прийняттям нових членів в НАТО, розглядають цей процес як збереження своєї присутності на континенті.

ЄС також прагне використовувати ситуацію для реалізації своєї геополітичної мети та будувати безконфліктну схему взаємовідносин з Росією і США, балансуючи між євроатлантичними та європейськими парадигмами.

Російсько-українські відносини для ЄС виступають важливим фактором стратегії на східному векторі, тому що ЄС зацікавлений у стабільних відносинах між Україною і РФ, не створюючи умов для їх зближення за рахунок відносин з ЄС. Росія ж для ЄС виступає ключовим партнером у формуванні стабільного простору на східних кордонах.

З огляду на таку систему інтересів ЄС, США і Росії на пострадянському просторі стала закономірною тенденція до «м'якої ізоляції» України, що є наслідком різких коливань її зовнішньополітичної стратегії від одного вектору до іншого. Саме тому перед Україною стоїть завдання розроблення та впровадження врівноваженої стратегії взаємовідносин, яка не грала б на протиріччях інших гравців.

Україна знаходиться на перехресті геополітичних інтересів, на межі двох світів, двох у багатьох аспектах самодостатніх та одночасно потенційно конфліктних, як це доводить багатовікова історія цивілізацій, тому будь-яка помилка або навіть неточність під час визна-

чення відповідних пріоритетів можуть мати вкрай негативні наслідки.

Україна сьогодні повинна розробити стратегію, яка віддавала б перевагу розвитку вигідної для неї співпраці і сприяла б формуванню іміджу України як надійного та передбачуваного партнера на міжнародній арені. Під час вироблення зовнішньої політики Україна повинна спиратися виключно на національні інтереси держави.

Відродження України та її гідне місце у світі можливі лише за концентрації основних зусиль на досягненні стратегічної мети, що полягає у формуванні потужної унітарної держави – регіонального лідера, здатного гарантувати безпеку і високий соціально-економічний рівень життя своїх громадян.

Саме ця мета повинна стати єдиною об'єднуючою ідеєю для українського суспільства. Всі інші ідеї або проекти обов'язково призведуть до розколу і розпаду України, про що не раз свідчила українська історія.

Сьогодні фактично Україна, переживаючи своєрідний перелом у своїй історії, може подолати усі протиріччя на користь своєї державності, зробивши зусилля в таких сферах:

- у сфері внутрішньої політики (забезпечення стабільності, демократичного розвитку та правового порядку в країні як основних передумов для налагодження ефективної роботи всіх органів державної влади, а також досягнення згоди в суспільстві і впевненості всіх верств населення в перспективах позитивного розвитку Української держави);

- у сфері зовнішньої політики (вихід України з «сірої зони» між Заходом і Сходом, становлення держави як самостійного суб'єкта міжнародних відносин, здатного відстоювати власні національні інтереси);

- в економічній та соціальній сфері (перетворення України на економічно розвинену самодостатню країну, інтегровану у світову економіку та європейську енергетичну й транспортну системи, здатну гарантувати власну економічну, перш за все енергетичну, безпеку та гідний добробут українських громадян);

- у сфері безпеки (гарантування суверенітету, територіальної цілісності і безпеки держави та її населення, а також набуття Україною ролі одного з гарантів стабільності в Південно-Східній Європі і Чорноморсько-Кавказькому регіоні).

Щодо практичної реалізації наведених вище заходів, то життєво важливе значення для України має організація активної наступальної інформаційної кампанії з відстою-

вання власних інтересів і протидії зовнішньому інформаційному впливу.

Виходячи з вище перерахованого, звертаємо увагу на складність, динамічність і непередбачуваність військово-політичних та економічних процесів, що відбуваються у світі та позначаються на безпеці та інтересах України. Зараз, на жаль, здебільшого всі ці процеси не сприяють поліпшенню обстановки навколо України, а створюють нові виклики і загрози як світовій та регіональній стабільності, так і безпосередньо Україні, яка фактично знаходиться в центрі геополітичного протистояння між Заходом і Сходом з їх цивілізаційними цінностями, політико-економічними та військовими системами.

У цій фактично вирішальній для України ситуації, яка визначає її подальшу долю як незалежної країни, головні зусилля повинні зосереджуватися на консолідації української нації навколо єдиної національної ідеї. Як уже зазначалося, такою ідеєю має стати зміцнення та розвиток України як потужної регіональної держави, здатної впевнено відстоювати власні інтереси та забезпечувати свою безпеку. Це вимагає безумовного дотримання базових принципів української державності, зокрема збереження єдності та національної самоідентифікації української нації та непорушності кордонів, недопущення федералізації країни та спроб надати державний статус іншим мовам, заборона подвійного громадянства, а також запобігання втрати українських духовних і культурних цінностей під впливом зовнішніх сил.

Зрештою, поглиблення процесів глобалізації так чи інакше спонукає провідні країни до певних компромісів заради усунення глобальних проблем світової безпеки.

Асоціація між Україною та ЄС визначила дві її основні цілі, а саме поглиблення політичної асоціації та поступову економічну інтеграцію.

Тому для нашої держави великого значення набувають як процес послідовного наближення України до ЄС, так і стратегічний результат цього процесу, тобто повноправне членство в ЄС.

Сама мета інтеграції, як доводить досвід практично всіх нових країн-членів ЄС, стала потужним стимулом соціально-економічних перетворень. Україна є безпосереднім сусідом ЄС, що визначає посилення впливу ЄС на Україну, зокрема в контексті подальшої демократизації українського суспільства та зміцнення європейської орієнтації населення України [15].

Водночас постає проблема наукового дослідження питань розвитку фінансово-економічної системи України та пошуку шляхів упровадження інноваційних ідей щодо вдосконалення напрямів державної політики для її ефективної розбудови згідно зі стандартами Європейського Союзу.

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку для національної економічної системи характерні значні розриви в розвитку її окремих сегментів (секторів), що призвело до поглиблення дисбалансів та подальшої фінансової дестабілізації.

Держава переживає безпрецедентне поєднання політичної та фінансово-економічної кризи, які мають системний довготривалий характер.

Так, згідно з оцінками експертів, в Україні зниження реального ВВП у 2014–2017 рр. становило близько 50%. Всебічними та резонансними викликами, що постали перед Україною у 2014 р., насамперед стали ескалація військового конфлікту, повільне впровадження структурних реформ, розбалансування державного бюджету, зниження економічної активності, погіршення торговельного балансу, вплив депозитів та суттєве скорочення обсягів кредитування, бідність населення тощо.

Перелік загроз, що постали перед вітчизняною економічною системою, на сучасному етапі не зменшується, залишилися нерішені проблеми, а це в умовах значної відкритості національної економіки обумовлює необхідність пошуку адекватних напрямів подальшого реформування майже усіх сфер суспільного життя в державі.

Особливо актуальним, наш погляд, залишається подальше концептуальне визначення національної моделі розвитку.

Процес європейської інтеграції, поява та діяльність функціональних співтовариств обов'язково сприяли появі теорій і концепцій, які стали теоретичною базою для поглиблення співпраці. Політичні та економічні теорії, що пов'язані з процесом європейського будівництва, покликані аргументувати поглиблення та поширення інтеграційних процесів у Західній Європі.

Ці концепції містять визначення сутності, рушійних сил, інституційної архітектури об'єднаної Європи, а також впливу, який євробудівництво здійснює на національні держави.

Пошук ідентичності в сучасній Європі відбувається у двох протилежних напрямках, таких як централізація й децентралізація.

Перший охопив весь повоєнний період, виявившись в об'єднанні країн регіону в ЄС, сучасному символі інтеграції. На цьому етапі Європейська інтеграція повинна була стримувати «гегемоністські амбіції» конкретних націй. Інтеграція й умиротворення Німеччини стали важливими досягненнями Європи, а з історичної точки зору, можливо, найважливішим досягненням міжнародної політики.

Другий процес чітко виявився лише останнім часом як реакція на занадто швидкі інтеграційні процеси. Процес децентралізації пов'язують з кризою, обумовленою відмовою від прийняття Європейської конституції. Проблематичність європейської ідентичності визначена зростанням культурної та національної невизначеності (мультикультуралізм), поширенням правових (співвідношення національного та європейського суверенітетів) та політичних (різні підходи до реалізації ідеології прав людини) тенденцій всередині Європейського Союзу.

Висновки з цього дослідження. Таким чином, можна зазначити, що процес поглиблення інтеграції національних економік є надзвичайно непростим для економік країн та потребує подальшого вирішення.

Сьогодні реальні механізми співробітництва України з потужним загальноєвропейським господарським комплексом обмежені та складно прогнозовані на найближчу та середню перспективу.

Між тим Україна має всі підстави для реалізації нової економічної парадигми з огляду на наявність потужного внутрішнього потенціалу.

Окрім наявності потужного інтелектуального та інноваційного потенціалу, необхідна узгодженість у суспільстві щодо вектору загальнодержавного економічного курсу самих перспектив існування суверенної української держави.

Курс на інтеграцію до ЄС є стратегічним орієнтиром для держави, своєрідним тестом на політичну, економічну та соціокультурну зрілість.

Розвиток України та її гідне місце в геополітичному просторі можливі лише за досягнення стратегічної мети, що полягає у формуванні потужної унітарної держави – регіонального лідера, здатного гарантувати безпеку та високий соціально-економічний рівень життя своїх громадян.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Македон В. Геоэкономика та її вплив на стратегії розвитку національної економіки країни: теоретико-методологічний підхід. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. № 13. С. 33–38.
2. Білорус О. Політекономія глобалізму. Новий однополюсний корпоративно-конкурентний глобалізм як цивілізаційна формація постіндустріальної ери. Антологія творчих досягнень. 2004. Вип. 1. С. 84–98.
3. Гальчинський А. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи. Методологічні аспекти. Київ: Либідь, 2006. 312 с.
4. Дергачев В. Геоэкономика. Современная геополитика: учебник. Киев: ВИРА-Р, 2002. 512 с.
5. Жан К., Савона П. Геоэкономика. Господство экономического пространства. Москва: Арити, 1997. 207 с.
6. Korzeniewicz R.P., Moran T.P. World Inequality in the Twenty-First Century: Patterns and Tendencies. Chapter forthcoming in *The Blackwell Companion to Globalization* / edited by G. Ritzer. Oxford: Blackwell Publishers, 2007. 592 p.
7. Кочетов Э. Геоэкономика. Освоение мирового экономического пространства: учебник для вузов. Москва: Норма, 2006. 528 с.
8. Luttwak E. From Geopolitics to Geo-Economics: Logic of Conflict: Grammar of Commerce. *The National Interest*. 1990. № 20. P. 17–23.
9. Мартен Д., Мецжер Ж.-Л., П'єр Ф. Метаморфози світу: Соціологія глобалізації. Київ: вид. дім «КМ Акад.», 2005. 304 с.
10. Firebaugh G., Goesling B. Accounting for the Recent Decline in Global Income Inequality. *American Journal of Sociology*. 2004. September. № 2 (110). P. 283–312. URL: <http://ucAtlas.ucsc.edu>.
11. Філіпенко А. Особливості дослідження глобальних трансформацій. Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право). 2012. № 1. С. 273–276.
12. Яковец Ю. Глобальные экономические трансформации XXI века. Москва: Экономика, 2011. 382 с.
13. Андрущенко (Гринько) С. Україна в сучасному геополітичному середовищі. Київ, 2005. 286 с.
14. Шамраева В. Влияние геополитических интересов ЕС, США, и России на процесс внешней политики Украины. Актуальные вопросы общественных наук: социология, политология, философия, история: сб. ст. по матер. XXII междунар. науч.-практ. конф. Новосибирск: СибАК, 2013.
15. Сльозко О. Європейський вибір України в контексті інтеграції в ЄС. Україна у світовому економічному просторі. Ін-т економіки упр. та госп. права. Київ: Таксон, 2008. С. 63–81.
16. Корнієвський О., Шиманський В. У світ, де не спалахують конфлікти. Доктрина розширення демократії. Геополітичні аспекти політики США. Політика і час. 2005. № 1. С. 38–43.
17. Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002–2011 рр.: Послання Президента України до Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.kiev.ua/laws/new/cgi-bin/show.cgi>.

REFERENCES:

1. Makedon V. Heoekonomyka ta ii vplyv na stratehii rozvytku natsionalnoi ekonomiky krainy: teoretyko-metodolohichniy pidkhyd / V. Makedon / Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky. – 2016. – № 13. – S. 33–38.
2. Bilorus O. Politekonomiia hlobalizmu / Novyi odnopolusnyi korporatyvnokonkurentnyi hlobalizm yak tsyvilizatsiina formatsiia postindustrialnoi ery / O. Bilorus // Antolohiia tvorchykh dosiahnen. – 2004. – Vyp. 1. – S. 84–98.
3. Halchynskiy A. Hlobalni transformatsii: kontseptualni alternatyvy / Metodolohichni aspekty: Nauk. vyd. / A. Halchynskiy. – K.: Lybid, 2006. – 312 s.
4. Derhachev V. Heoekonomyka. Sovremennaia heopolytyka: [uchebnyk] / V. Derhachev – K.: VYRA-R, 2002. – 512 s.
5. Zhan K. Heoekonomyka. Hospodstvo ekonomycheskoho prostranstva / K. Zhan, P. Savona. – M.: Aryty, 1997. – 207 s.
6. Korzeniewicz R.P. World Inequality in the Twenty-First Century: Patterns and Tendencies / R.P. Korzeniewicz, T.P. Moran // Chapter forthcoming in *The Blackwell Companion to Globalization*, edited by George Ritzer. – Oxford: Blackwell Publishers, 2007. – 592 p.
7. Kochetov E. Heoekonomyka. Osvoenye myrovoho ekonomycheskoho prostranstva: [uchebnyk dlia vuzov] / E. Kochetov. – M.: Norma, 2006. – 528 s.
8. Luttwak E. From Geopolitics to Geo-Economics: Logic of Conflict: Grammar of Commerce / E. Luttwak // *The National Interest*. –1990. – № 20. – P. 17–23.

9. Marten D. *Metamorfozy svitu: Sotsiologhiia hlobalizatsii* / D. Marten, Zh. -L. Metszher, F. Pier. – K.: Vyd. dim “KM Akad.”, 2005. – 304 s.
10. Firebaugh G. *Accounting for the Recent Decline in Global Income Inequality* / G. Firebaugh, B. Goesling // *American Journal of Sociology*. – 2004. – September. – № 2 (110). – P. 283–312. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ucatlans.ucsc.edu>.
11. Filipenko A. *Osoblyvosti doslidzhennia hlobalnykh transformatsii* / A. Filipenko // *Stratehiia rozvytku Ukrainy (ekonomika, sotsiologhiia, pravo): nauk. zhurn.* – 2012. – № 1. – S. 273–276.
12. Yakovets Yu. *Hlobalnye ekonomycheskye transformatsyy KhKhI veka* / Yu. Yakovets. – M.: Ekonomyka, 2011. – 382 s.
13. Andrushchenko (Hrynko) S. *Ukraina v suchasnomu heopolitychnomu seredovyshchi* / S. Andrushchenko (Hrynko). – K., 2005. – 286 s.
14. Shamraeva V. *Vlyianye heopolytycheskykh ynteresov ES, SShA, y Rossyy na protsess vneshnei polytyky Ukrainy* / V. Shamraeva // *Aktualnye voprosy obshchestvennykh nauk: sotsyologhiia, polytolohyia, fylosofiia, ystoryia: sb. st. po mater. XXII mezhdunar. nauch.-prakt. konf.* – Novosybyrsk: SybAK, 2013.
15. Slozko O. *Yevropeyskyi vybir Ukrainy v konteksti intehratsii v YeS* / O. Slozko // *Ukraina u svitovomu ekonomichnomu prostori. In-t ekonomky upr. ta hosp. prava.* – K.: Takson, 2008. – S. 63–81.
16. Korniiievskiy O. *U svit, de ne spalakhuiut konflikty. Doktryna rozshyrennia demokratii* / O. Korniiievskiy, V. Shymanskyi // *heopolitychni aspekty polityky SShA. Polityka y chas.* – 2005. – № 1. – S. 38–43.
17. *Poslannia Prezydenta Ukrainy do Verkhovnoi Rady Ukrainy. Yevropeyskyi vybir. Kontseptualni zasady stratehii ekonomichnoho ta sotsialnoho rozvytku Ukrainy na 2002–2011 rr.* [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.rada.kiev.ua/laws/new/cgi-bin/show.cgi>.